

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้คือ พนักงานสถานีบริการน้ำมันทั้งหมด 540 คน จากสถานีบริการน้ำมันทั้งหมด 36 แห่ง ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Purposive Sampling โดยคัดเลือกพนักงานสถานีบริการน้ำมันที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปี ที่พบจากสถานีบริการน้ำมันทุกแห่งในเขตอำเภอเมือง ทำงานมาแล้วอย่างน้อย 6 เดือน ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ไม่น้อยกว่า 300 คน ใช้สูตรคำนวณตัวอย่างที่ไม่ทราบค่าสัดส่วน (เดชาวุธ นิตยสุทธิ : 2530)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการค้นคว้าจากทฤษฎี รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีประสบการณ์ โดยพิจารณาจากปัญหาการวิจัยและตัวแปรที่ต้องการศึกษา คำถามมีทั้งปลายเปิดและคำถามปลายปิด

2. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแหล่งข่าวสารข้อมูลโรคเอดส์
- ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความรู้เรื่องโรคเอดส์
- ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV

3. การตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศและโรคเอดส์ที่สร้างเสร็จแล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองกับพนักงานสถานีบริการน้ำมันในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พิจารณาอีกครั้งว่าแบบสัมภาษณ์นี้มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาหรือไม่ ตรวจแก้ไขปรับปรุงส่วนที่บกพร่องให้ตรงตามวัตถุประสงค์

ตัวแปรและเกณฑ์การวัด

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

ปัจจัยด้านประชากร ใช้ อายุ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ใช้ รายได้

ปัจจัยด้านสังคม ใช้ การศึกษา เขตภูมิลำเนาเดิม

ปัจจัยด้านทัศนคติ ใช้ ทัศนคติที่ชายมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับหญิงบริการทางเพศ ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

ปัจจัยด้านสื่อมวลชน ใช้ แหล่งข้อมูลข่าวสาร ระดับการได้ข่าวสาร

2. ตัวแปรร่วม ได้แก่

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ได้แก่ สาเหตุของโรค ลักษณะกลุ่มอาการของโรค การติดต่ออาการแสดง การดำเนินโรค การป้องกันและความสำคัญของโรค

3. ตัวแปรตาม ได้แก่

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV ได้แก่

พฤติกรรมทางเพศ

- การสำส่อนทางเพศ

- การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน

- การมีเพศสัมพันธ์กับกลุ่มเสี่ยง

พฤติกรรมการติดยาเสพติด

- การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน

ตัวแปรอิสระ

1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ มีมาตรวัดเป็น Nominal และ Ordinal scale
รวมมีตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด 8 ตัว คือ

- ปัจจัยด้านประชากร ใช้

1. อายุ มีการวัดระดับกลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
  - 1.1 ช่วงวัยรุ่นตอนต้น - มีอายุระหว่าง 15 - 19 ปี
  - 1.2 ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย - มีอายุระหว่าง 20 - 24 ปี

- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ใช้

2. รายได้ มีการวัดระดับช่วง ใช้รายได้ (บาทต่อเดือน) ของกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 ช่วง โดยใช่

- 2.1. รายได้สูง - มีรายได้มากกว่า 3000 บาทขึ้นไป
- 2.2 รายได้ปานกลาง - มีรายได้ 1500 - 3000 บาทต่อเดือน
- 2.3 รายได้ต่ำ - มีรายได้ต่ำกว่า 1500 บาทต่อเดือน

- ปัจจัยด้านสังคม ใช้

3. ระดับการศึกษา มีการวัดระดับช่วง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
  - 3.1 ระดับต่ำ - ไม่ได้เรียนหนังสือ
  - 3.2 ระดับปานกลาง - จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
  - 3.3 ระดับสูง - จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป
4. ภูมิลำเนาเดิม มีการวัดระดับกลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
  - 4.1 เมือง - ในเขตเทศบาลและในสุขาภิบาล
  - 4.2 ชนบท - นอกเขตเทศบาลและนอกสุขาภิบาล

- ปัจจัยด้านทัศนคติใช้

5. ทัศนคติที่ชายมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับหญิงบริการทางเพศ มีการวัดระดับกลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 5.1 เห็นด้วย - คิดว่าการเที่ยวหญิงบริการทางเพศเป็นสิ่งถูกต้อง
- 5.2 ไม่เห็นด้วย - คิดว่าการเที่ยวหญิงบริการทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่ดี

6. ทศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน มีการวัดระดับกลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

6.1 เห็นด้วย - คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง

6.2 ไม่เห็นด้วย- คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นสิ่งที่ไม่ดีและไม่ถูกต้อง

- ปัจจัยด้านสื่อมวลชน ใช้

7. แหล่งข้อมูลข่าวสาร มีการวัดระดับแบบ Likert's scale หรือ Ordinal scale

8. ระดับการได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์จากแหล่งต่างๆ ที่วัยรุ่นได้รับหรือกิจกรรมที่เคยทำเกี่ยวกับการรับข่าวสารด้านโรคเอดส์ เช่น จากการทำ ฟัง ถาม อภิปรายกับผู้อื่น หรือ อื่น ๆ ตามโอกาสของการได้รับและความบ่อย บ่อยที่สุด หรือ ทุกครั้ง นานๆ ครั้งและไม่เคย

แบบวัดส่วนนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 12 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความเชิงบวก (Positive statement) ทั้งหมด

โดยเลือกตอบในระดับ บ่อยที่สุดหรือทุกครั้ง ให้ 3 คะแนน

นานๆ ครั้ง ให้ 2 คะแนน

ไม่เคย ให้ 1 คะแนน

จำนวนข้อความเชิงบวก(Positive statement)มี 12 ข้อ ได้แก่ข้อ1-12

แบบวัดส่วนนี้เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's scale หรือ Ordinal scale) โดยมี คะแนนต่ำสุด 12 คะแนน คะแนนสูงสุด 36 คะแนน

การประเมินค่าคะแนนคิดเป็นระดับดังนี้

ผู้ที่ได้รับระดับคะแนนระหว่าง 12 ถึง 20 คะแนน ถือว่ามีโอกาสหรือความบ่อยของการรับรู้ข่าวสารโรคเอดส์ในระดับต่ำ

ผู้ที่ได้รับระดับคะแนนระหว่าง 21 ถึง 28 คะแนน ถือว่ามีโอกาสหรือความบ่อยของการรับรู้ข่าวสารโรคเอดส์ในระดับปานกลาง

ผู้ที่ได้รับระดับคะแนนระหว่าง 29 ถึง 36 คะแนน ถือว่ามีโอกาสหรือความบ่อยของการรับรู้ข่าวสารโรคเอดส์ในระดับสูง

ตัวแปรร่วม

ความรู้ของวัยรุ่นเรื่องโรคเอดส์ ความรู้ในส่วนนี้ได้แก่ สาเหตุของโรค ลักษณะกลุ่มอาการของโรค การติดต่อ อาการแสดง การดำเนินโรค การป้องกันและความสำคัญของโรค

แบบสอบถามนี้วัดโดยให้เลือกตอบเป็นถูก (/) และผิด (X) ตามข้อความที่ระบุไว้

แบบวัดส่วนนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 14 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่ถูกต้อง (Positive statement) และผู้ตอบตอบถูก(/) ให้คะแนน 1

ข้อความที่ถูกต้อง (Positive statement) และผู้ตอบตอบผิด(X) ให้คะแนน 0

ข้อความที่ผิด (Negative statement) และผู้ตอบตอบถูก(/) ให้คะแนน 0

ข้อความที่ผิด (Negative statement) และผู้ตอบตอบผิด(X) ให้คะแนน 1

จำนวนข้อความที่ถูกต้อง (Positive statement) มีจำนวน 9 ข้อ

คือ ข้อที่ 1, 2, 4, 7, 8, 11, 12, 13, 14

จำนวนข้อความที่ผิด (Negative statement) มีจำนวน 5 ข้อ

คือ ข้อที่ 3, 5, 6, 9, 10

แบบวัดส่วนนี้เป็นแบบวัด ช่วงมาตรา (Interval scales)

คะแนนต่ำสุด ได้ 0 คะแนน

คะแนนสูงสุดได้ 14 คะแนน

การจัดระดับคะแนนเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วง 0 ถึง 4 คะแนน ถือว่า มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ ต่ำ

ช่วง 5 ถึง 9 คะแนน ถือว่า มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ ปานกลาง

ช่วง 10 ถึง 14 คะแนน ถือว่า มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ สูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ ตั้งแต่ เดือน 1 สิงหาคม ถึง 30 ตุลาคม 2537 โดยผู้วิจัยได้เตรียมขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ทำการอบรมพนักงานสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของเทศบาล และของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ รวมทั้งรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์เป็นรายชื่อ
2. การเลือกตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์ครั้งนี้เลือกจากชายหญิงอายุ 15 ถึง 24 ปี ทำงาน อยู่ในสถานบริการน้ำมันอย่างน้อย 6 เดือน จาก 36 แห่ง โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ช่วงพักกลางวัน หลังเลิกงาน และเวลารว่างจากการทำงาน เป็นเวลา 3 เดือน จนครบ 300 ราย
3. ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ข้อมูลพร้อมทั้งผู้ช่วยนักวิจัยที่ได้รับการอบรมแล้ว
4. คัดเลือกพนักงานสถานบริการน้ำมันหญิงที่มีพฤติกรรมทางเพศเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV หรือมีประวัติการติดยาเสพติดมีพฤติกรรมสอดคล้องกับผู้มีพฤติกรรมเสี่ยง โดยที่พนักงานสถานบริการน้ำมันหญิงเหล่านี้เคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV หรือมีประวัติการใช้ยาเสพติด เช่น สำส่อนทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีกำบัง สามีไปเที่ยวหญิงบริการทางเพศ สามีติดยาเสพติด มีประวัติติดยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์เจาะลึกได้ จำนวน 10 ราย
5. ติดตามเยี่ยมบ้านและทำการสัมภาษณ์พนักงานสถานบริการน้ำมันเฉพาะเพศหญิง เป็นรายบุคคลอย่างเจาะลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครั้งสุดท้าย และประมวลผลโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science : SPSS) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

ใช้แจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และตารางไขว้ (Crosstabulations) นำเสนอลักษณะทั่วไปและพฤติกรรมของ วิจัยรุ่นที่เป็นตัวอย่าง